

ไอร้อนจากชายแดนพม่า/ไทย*

ประเสริฐ ไชยพิทักษ์

ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย เขต 10

ประเทศไทยของเราและของทุกท่าน
 ทั่วไปแล้วก็นับว่าโชคดีที่มีเขตแดนติดต่อกับ
 ประเทศต่างๆ หลากหลายภาษาและเผ่าพันธุ์
 มีความสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบตั้งแต่อดีต
 ต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบัน ทั้งรัก ทั้งชัง ทั้งหวาน
 และขมขื่น เหมือนเนื้อเพลงยอดนิยมของ
 นักร้องเพลงลูกทุ่งชื่อดังในอดีต

น่าจะเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับประเทศ
 ที่มีเขตแดนติดต่อกัน ที่จะต้องตื่นตัวอยู่เสมอ
 ในการปรับตัวเองเพื่อให้สามารถคงความสัมพันธ์
 ระหว่างกันเอาไว้ให้ได้ ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม
 แม้กระทั่งการทำสงครามระหว่างกัน

ลองมาดูเขตแดนติดต่อกันระหว่างประเทศ
 ไทยกับประเทศเพื่อนบ้านของเราบางประเทศ
 ก่อน เช่น สาธารณรัฐสังคมนิยมเมียนมา (พม่า)
 ซึ่งต่อไปขอเรียกอย่างมักง่ายตามใจผู้เขียนว่า

“พม่า” ความสัมพันธ์ระหว่างไทย/พม่า ทั้งใน
 ระดับประเทศและระดับพื้นที่ อยู่ในสภาพลุ่มๆ
 ดอนๆ

เราคงต้องทราบเป็นพื้นฐานก่อนว่า
 พม่านั้นมิใช่เป็นประเทศเอกรัฐ (UNITARY
 STATE) เช่นประเทศไทย แต่มีลักษณะเป็น
 รัฐรวมที่เรียกว่าสหภาพ (UNION STATES)
 ซึ่งแต่เดิมพม่าเคยเรียกชื่อประเทศว่า สหภาพ
 พม่า (UNION OF BURMAR) เพราะฉะนั้น
 พม่าจึงมีหลายรัฐ ต่างชนชาติ ต่างเผ่าพันธุ์ มี
 ภาษาพูด ภาษาเขียน ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง
 รวมตัวเป็นประเทศเดียวกัน จึงมักเกิด
 ปัญหากระทบกระทั่งระหว่างกันเป็นระยะๆ ไป
 ซึ่งบางครั้งก็ส่งผลกระทบไปถึงประเทศเพื่อน
 บ้านเช่นประเทศไทยของพวกเราทั้งหลาย
 อย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงได้

* บทความนี้เขียนขึ้นจากประสบการณ์ของผู้เขียนเอง จึงไม่มีเอกสารอ้างอิง และมีเจตนาที่จะให้ผู้อ่านได้ทราบถึง
 มุมมองของผู้ที่อยู่ในแวดวงนักปกครอง ที่มีความห่วงใยประเทศเช่นเดียวกับชาวไทยทั่วไป เพื่อจะได้ช่วยกันวิเคราะห์
 วิจารณ์ ไม่มีเจตนาที่จะปรีกปรีหรือทำให้หน่วยงาน บุคคลใด ได้รับความเสียหายแต่อย่างใด

ประเทศไทยกับพม่า เป็นประเทศที่มีเขตแดนใกล้ชิดติดต่อกันนับพันกิโลเมตรทั้งทางบกทางทะเล แน่นอเนลละคริบต้องทางแม่น้ำ ลำคลองและทางอากาศด้วย ประชากรตามแนวชายแดนอันยาวเหยียดของทั้งสองประเทศ ต่างก็ผูกสัมพันธ์ไมตรีต่อกันในหลายลักษณะ ทั้งอย่างแนบสนิทในระบบเครือญาติ และไปมาหาสู่กันในรูปแบบทั้งพาอาศัยกันฉันท์ญาติมิตร หรือมีปฏิสัมพันธ์กันในรูปแบบของการค้าขายตามแนวชายแดน อันก่อให้เกิดความเชื่อมโยงผสมผสานและแลกเปลี่ยนกันทั้งทางขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม รวมไปถึงการผสมผสานทางสายเลือดในลักษณะของเครือญาติ จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน ทั้งหมดเป็นเรื่องของประชาคมตามแนวชายแดน โดยแท้จริง ไม่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง หรือเรื่องระหว่างรัฐต่อรัฐ ซึ่งจะมีลักษณะของความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

ดังเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่าปัญหาภายในของพม่า รัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีถึง 135 ชนเผ่า ในรัฐต่างๆ จำนวน 7 มณฑล (Division) ที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชนชาติพม่า กับ 7 รัฐ (State) ที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชนต่างเชื้อชาติ เช่น รัฐฉาน (Shan State) รัฐมอญ (Mon State) รัฐคะฉิ่น (Kachin State) รัฐคะยาห์ (Kayah State) รัฐยะโฮ (ฮาระกัน) (Rakhine State) และรัฐชิน (Chin state) ได้รวมเป็นประเทศเดียวกันภายหลังได้รับเอกราชจากอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. 2490 และได้มีการทำ "ข้อตกลงเวียงปางหลวง" โดยนายพลอองซาน นายกรัฐมนตรีคนแรกของพม่าได้ร่วมกันทำข้อตกลงไว้กับผู้นำชนกลุ่มน้อย ที่จะแยกตัวเป็นอิสระได้เมื่อได้รับเอกราชแล้ว 10 ปี แต่เมื่อถึงปี พ.ศ. 2500 อนุ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น

ไม่เห็นด้วย และเพิกเฉยต่อข้อตกลง ทำให้ชนกลุ่มน้อยหลายเผ่าไม่พอใจจึงได้มีการจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธขึ้นต่อสู้กับรัฐบาลพม่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแนวชายแดนพม่า/ไทย ก่อให้เกิดปัญหาการสู้รบต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน กองกำลังของชนกลุ่มน้อยที่สำคัญ ได้แก่ กองกำลังกะเหรี่ยงคริสตภายใต้การนำของนายพลโบเมียะ กองกำลังมอญกู้ชาติ ภายใต้การนำของเสวจิน และ กองกำลังไทใหญ่ หรือ ไดอารี่ ภายใต้การนำของซุนสา หรือจางซิฟู ลูกครึ่งไทใหญ่กับจีนฮ่อ ซึ่งต่อมากลายเป็นราชายาเสพติดระดับโลกที่สหรัฐอเมริกาและประเทศไทยต้องการตัว ปัจจุบันกองกำลังไทใหญ่ อยู่ภายใต้การนำของเจ้ายอดศึก ซึ่งพยายามล้างภาพของกองกำลังคุ้มกันยาเสพติดให้เป็นกองกำลังเพื่อการกู้ชาติไทใหญ่อย่างแท้จริง

กองกำลังเหล่านี้ได้สร้างปัญหาให้กับรัฐบาลพม่าอย่างมาก ได้มีการจับกุมคุมขังและฆ่าผู้นำชนกลุ่มน้อยจำนวนมากในปี พ.ศ. 2501 และในปี พ.ศ. 2505 คณะทหารภายใต้การนำของนายพลเนวิน ได้ทำรัฐประหารและปกครองประเทศแบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ ประกาศให้พม่าเป็น "สาธารณรัฐสหภาพสังคมนิยม" แบบพม่า หรือ "พุทธสังคมนิยม" และดำเนินนโยบายปิดประเทศ จนได้รับสมญานามว่าเป็นประเทศ "ฤาษีแห่งเอเชีย" ก่อให้เกิดความล้มเหลวทางด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรง พม่าประสบกับความยากจนอย่างหนัก มหาวิทยาลัยและสถานศึกษาระดับสูงของประเทศถูกปิด ทำให้ขาดบุคลากรที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศ

เหตุการณ์สำคัญในวันที่ 8 สิงหาคม 2531 หรือ "เหตุการณ์ 8-8-88" เป็นความรุนแรงในระดับกบฏ นักรบและปัญญาชนออกมาต่อต้านและเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ

ทางการเมือง แต่ก็ถูกปราบปรามอย่างหนัก มีประชาชนถูกฆ่าและถูกจับกุมคุมขังเป็นจำนวนมาก ทำให้นักศึกษาและปัญญาชนบางส่วนได้หลบหนีเข้าป่าจับอาวุธต่อสู้กับรัฐบาล และบางส่วนได้หลบหนีไปต่างประเทศ บางส่วนได้หลบหนีเข้ามาในประเทศไทย และได้ลักลอบเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านรัฐบาลทหารพม่า กับกองกำลังชนกลุ่มน้อยต่างๆ ที่มีฐานที่ตั้งใกล้ชายแดนไทย และได้ก่อเหตุการณ์สำคัญที่กระทบกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลพม่า เช่น กรณียึดสถานทูตพม่าในกรุงเทพมหานคร (กทม.) ยึดโรงพยาบาลราชบุรี เป็นต้น กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยพลอยถูกรัฐบาลพม่าหวาดระแวงว่าให้การช่วยเหลือสนับสนุนกองกำลังของชนกลุ่มน้อยต่างๆ อยู่เสมอทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองในระดับรัฐบาลไม่ค่อยจะราบรื่นเรียบร้อยนัก

รัฐบาลทหารพม่าหรือ เรียกกันโดยทั่วไปว่า "สลอร์ด" (State Law and Order Restoration Council/สภาฟื้นฟูกฎหมายและความเป็นระเบียบแห่งชาติ ปัจจุบันเรียกชื่อใหม่เป็น "สภาแห่งสันติภาพและการพัฒนาพม่า") ซึ่งคณะทหารได้จัดตั้งขึ้นในภายหลัง "เหตุการณ์ 8-8-88" ได้จัดให้มีการเลือกตั้งในรูปแบบประชาธิปไตยขึ้นเป็นครั้งแรก และนางอองซาน ซู จี ได้จัดตั้งพรรคสันนิบาตประชาธิปไตยขึ้นมา เธอเป็นบุตรของนายพลอองซาน ซึ่งชาวพม่านับถือยกย่องให้เป็น "วีรบุรุษและบิดาแห่งเอกราชของพม่า" ได้รับความชื่นชมในการเลือกตั้งอย่างท่วมท้น แต่คณะทหารพม่าก็ไม่ยอมมอบ ปล่อยให้ปกครองให้ กลับกักขังตัวเธอไว้ในบ้านพัก และในปี พ.ศ. 2546 ได้ปล่อยตัวให้ดำเนินกิจกรรม

ทางการเมืองได้อีกครั้ง แต่ก็ถูกจับกุมคุมขังไว้อีกครั้งในเดือนพฤษภาคมปีเดียวกัน ซึ่งรัฐบาลทหารพม่าได้รับการกดดันอย่างหนักจากนานาชาติ ประเทศ รวมทั้งกลุ่มประเทศอาเซียน ที่พม่าเป็นสมาชิกอยู่ก็ได้เร่งเร้าให้พม่าปล่อยตัวนางอองซาน ซู จี ซึ่งในขณะที่เขียนบทความนี้ รัฐบาลทหารพม่าก็ยังไม่ปล่อยตัวนางอองซาน ซู จี แต่อย่างใด เหตุการณ์ต่างๆ ดังกล่าวแล้ว จะทำให้ปัญหาการเมืองภายในของพม่ายุ่งยากลำบากในการแก้ปัญหามากยิ่งขึ้น

เมื่อทำความเข้าใจคร่าวๆ ถึงความเป็นไปเป็นมาในเรื่องการเมืองการปกครองของพม่าแล้ว ก็พอจะเห็นได้ว่า ทำไมชาวพม่าจำนวนมากจึงได้พากันหลบหนีเข้าเมือง (ไทย) จำนวนมาก ตั้งแต่จังหวัดชายแดนไทยที่มีเขตแดนติดต่อกับพม่าเหนือสุดทางด้านจังหวัดเชียงราย ตลอดไปจนถึงเขตแดนติดต่อใต้สุดที่จังหวัดระนอง ซึ่งถือได้ว่าบ้านของเราทางด้านพม่าไม่ว่าใครแข็งแรงพอที่จะปิดกั้นผู้คนชาวพม่ามิให้เข้าประเทศได้ ชายแดนทางด้านนี้ มีหลายช่องทางเข้าออกที่กลายเป็นประตูสำคัญ ที่เปิดแฉกไว้ให้ผู้หลบหนีเข้าเมืองลักลอบเข้าประเทศ และกระจายตัวไปเกือบทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านความมั่นคงให้กับประเทศไทยในระยะยาว

ปัญหาในระยะสั้นๆ ที่ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือชาวพม่าส่วนใหญ่กลายเป็นพาหนะนำโรคซึ่งสูญหายไปจากประเทศไทยนานแล้วกลับเข้ามาอีกครั้ง เช่น โรคเท้าช้าง โรคกาฬหลังแอ่น วัณโรคสายพันธุ์ใหม่ ไปลิโอรวมทั้งไข้มาลาเรียที่ระบาดอย่างกว้างขวางในพื้นที่ที่เป็นชุมชนของชาวพม่าหลบหนีเข้าเมือง ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเหตุที่ระบบสาธารณสุขในพื้นที่นั้น ที่ประชาชนชาวพม่าทั้งหลายพึ่ง

ได้รับยังไม่กระจายไปอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล และพื้นที่ป่าเขาที่อยู่ในความครอบครองของกองกำลังชนกลุ่มน้อย

นอกจากนั้นชาวพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองเหล่านี้ ส่วนใหญ่ต้องการมีชีวิตที่ดีกว่าในเรื่องของเศรษฐกิจ ต้องการรายได้และปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว ซึ่งรัฐบาลพม่าไม่สามารถพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้ทันกับความต้องการของประชาชน เพราะพ่วงกับการทำสงครามปราบปรามชนกลุ่มน้อย งบประมาณจำนวนมากต้องใช้จ่ายเพื่อการนี้ รวมทั้งการปิดประเทศจนได้รับการขนานนามว่าเป็น "ดาชิแห่งเอเชีย" มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาในระดับสูงที่ผลิตบุคลากรในระดับต่างๆ ในการพัฒนาประเทศถูกรัฐบาลสั่งปิดเป็นระยะเวลายาวนาน ทำให้การพัฒนาประเทศเกือบจะทุกด้านหยุดชะงัก ประชาชนที่มีระดับความยากจนสูงกระจายตัวอย่างกว้างขวางไปทั่วประเทศและดินร่นชวนชวนที่จะหารายได้ให้พอเพียงในการดำรงชีวิต เมื่อมีโอกาสจึงได้พยายามหลบหนีเข้าประเทศไทย ซึ่งกลายเป็นปัญหาสำคัญของเราที่จะต้องให้ความสำคัญและร่วมกันแก้ไขอย่างจริงจังและเร่งด่วน

นอกจากนี้ ผู้หลบหนีเข้าเมืองเหล่านี้ต่างก็มีประสบการณ์ในเรื่องของการบราม่าพม่ามาตั้งแต่เล็กแต่น้อย ชีวิตต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อชีวิตรอด ไม่ได้มีความสะทกสะท้านในเหตุการณ์ที่น่าสะทกสะท้านทั้งหลายแม้แต่ความตาย การบังคับใช้กฎหมาย หรือการต้องปฏิบัติตามกฎหมายในชีวิตประจำวันในอดีตของผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวพม่าเหล่านี้ ล้วนมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันแล้วแต่พื้นที่ภูมิสำเนาเดิมก่อนที่จะหลบหนีเข้าประเทศไทย

ของเรา การหลบหนีเข้าประเทศไทยเพื่อเอาชีวิตให้รอดจากความออกอียากขาดแคลน จึงไม่เลือกงานไม่เลือกอาชีพ ไม่เลือกอัตราค่าจ้าง ขอให้ได้อยู่มีกินสำหรับตัวเองและครอบครัวเป็นพอ การหลบหนีเข้าเมืองของชาวพม่าเหล่านี้มากกว่าครึ่งได้นำเอาครอบครัวเข้ามาด้วย บางครอบครัวมีบุตรจำนวนมาก เพราะไม่สนใจหรือไม่เข้าใจการวางแผนครอบครัว ถึงแม้ทางองค์กรเอกชนของไทยที่เข้าไปให้การสนับสนุนในเรื่องการวางแผนครอบครัว ก็มักจะถูกคัดค้านจากองค์กรเอกชนจากต่างประเทศโดยอ้างเหตุผลทางด้านสิทธิมนุษยชน และกลายเป็นเป้าหมายสำคัญของกลุ่ม NGO หลายกลุ่มได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือ มีการจัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือและภาษาพม่าให้แก่บุตรหลานของชาวพม่าเหล่านี้ อันเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายของประเทศไทย จึงมีการจับกุมได้เป็นประจำที่จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดระนอง มีการเรียกร้องในเรื่องสัญชาติหรือสิทธิอื่นๆ ให้กับบุตรหลานของชาวพม่าผู้หลบหนีเข้าเมืองเหล่านี้ รวมทั้งบางจังหวัด เช่น จังหวัดระนอง เคยมีเหตุการณ์ที่ชาวพม่าผู้หลบหนีเข้าเมืองรวมตัวกันต่อรองกับทางราชการเพื่อเรียกร้องในสิ่งที่ผิดกฎหมายของประเทศไทย

ที่จังหวัดระนอง อาจจะเป็นไปได้ที่จำนวนประชากรไทยตามหลักฐานทะเบียนราษฎร จะมีจำนวนน้อยกว่าชาวพม่าหลบหนีเข้าเมือง ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตอำเภอเมืองระนอง อันน่าจะเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยในอนาคตไปโดยปริยายถ้าเราไม่รีบเร่งแก้ไข

ปัญหาอาชญากรรมรุนแรงที่เกิดจากชาวพม่าหลบหนีเข้าเมือง เป็นเรื่องรุนแรงถึง

ชีวิต ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่บรรดานายจ้างชาวไทยคาดไม่ถึง และมักจบลงด้วยชีวิตของนายจ้างผู้ต้องการแรงงานราคาถูกซ้ำแล้วซ้ำอีก ทั้งที่เป็นชาวใหญ่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์เป็นระยะๆ เราไม่ทราบว่าเป็นเหตุเหล่านี้จะได้รับความเอาใจใส่แก้ไขให้หมดสิ้น หรือบรรเทาเบาบางไปได้เมื่อไร

ที่ว่า เป็นปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศนั้นคืออะไร ถ้าจะดูในระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับพม่า จะเห็นได้ว่าไม่ว่ารัฐบาลไทยจะเปลี่ยนแปลงไปแล้วก็รัฐบาลผู้นำรัฐบาลไทยเปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ท่าน รัฐบาลทหารพม่าก็ไม่เคยไว้วางใจรัฐบาลไทยเลย คงมีความหวาดระแวงว่าไทยอาจให้การสนับสนุนช่วยเหลือกองกำลังของชนกลุ่มน้อยที่มีเขตอิทธิพลอยู่ติดกับชายแดนไทย เช่น กองกำลังไทใหญ่ มีพื้นที่อิทธิพลเหนือชายแดนพม่าติดชายแดนไทย ตั้งแต่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน กองกำลังกะเหรี่ยงคริสต มีพื้นที่อิทธิพลเหนือชายแดนพม่าติดชายแดนไทย ตั้งแต่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี เพชรบุรี ราชบุรี และกองกำลังมอญกู้ชาติ ก็มีพื้นที่อิทธิพลเหนือชายแดนพม่าติดชายแดนไทย ตั้งแต่จังหวัดราชบุรีลงไป โดยเหตุที่ชายแดนของทุกประเทศในโลก ประชากรตามแนวชายแดนมักจะมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต มีการผสมผสานทางเชื้อชาติโดยการสมรส มีความผสมกลมกลืนกันทางศาสนา วัฒนธรรม และภาษาพูด รวมทั้งพื้นที่บางแห่งของประเทศไทยก็มีราษฎรไทยที่มีเชื้อสายเดียวกันกับชนกลุ่มน้อยในพม่า เช่น อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน ราษฎรไทยจำนวนมากสืบเชื้อสายมาจากไทใหญ่ บางพื้นที่ชายแดนของจังหวัดตาก ราชบุรี

เพชรบุรี ราษฎรไทยจำนวนมากไม่น้อยสืบเชื้อสายมาจากชาวกะเหรี่ยง และมอญ เป็นต้น

บางพื้นที่ที่เป็นป่าทึบมีเขาสูงชัน อำนาจอธิปไตยของไทยและพม่าก็ไม่สามารถครอบคลุมได้ทั่วถึงตลอดเวลา จึงเป็นไปได้ที่กองกำลังกู้ชาติของชนกลุ่มน้อยต่างๆ ได้ใช้พื้นที่เหล่านี้เป็นแหล่งพักพิง เคลื่อนไหว สะสมเสบียงอาหารและอาวุธ ยกในการปราบปรามของกองทัพรัฐบาลพม่า และบางครั้งก็ทำความเสียหายให้กำลังทหารพม่าอย่างหนัก จึงมักปรากฏเป็นข่าวเสมอๆ ในช่วงฤดูแล้งเมื่อกำลังทหารของรัฐบาลพม่าเข้าปราบปรามโจมตีกองกำลังชนกลุ่มน้อยต่างๆ ตามแนวชายแดนไทย-พม่า แล้วส่งลำชายแดนไทยเข้ามา จะเพราะเหตุผลใดก็ตาม ก็จะถูกกองกำลังทหารของไทย หรือตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ยิงเตือน หรือมีการปะทะกันหนักเบาแล้วแต่ความคิดพินของเหตุการณ์แต่ละครั้ง การปิดพรมแดน จุดผ่านแดนไทย/พม่า จึงมีอยู่เป็นประจำ และทุกครั้งที่มีการใช้กำลังและอาวุธหนักในการปราบปรามกองกำลังของชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน ก็จะมีชาวพม่าซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ เช่น ไทใหญ่ กะเหรี่ยง และชาวเขาเผ่าต่างๆ ซึ่งมีภูมิลำเนาในพม่า เป็นต้น กลายเป็นผู้อพยพหนีภัยจากการสู้รบเข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก และบางส่วนก็อพยพกลับเมื่อสถานการณ์กลับคืนสู่สภาพปกติ แต่ก็มีเป็นจำนวนมากไม่ยอมอพยพกลับ เป็นภาระให้กับรัฐบาลไทยต้องจัดตั้งศูนย์พักพิงผู้ลี้ภัยจากการสู้รบ เช่น ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพียงจังหวัดเดียวก็มีศูนย์พักพิงผู้ลี้ภัยจากการสู้รบในพม่า รวมกันถึง 4 ศูนย์ มีจำนวนรวมกันมากกว่า 45,000 คน ไม่รวมทั้งจังหวัดตาก และจังหวัดราชบุรี เป็นต้น และมีบางส่วนยัง

คงตกค้างอยู่ที่ชายแดนไทยทางด้านจังหวัด เชียงใหม่ เช่น ที่อำเภอเวียงแหง เป็นต้น กลายเป็นภาวะและเป็นปัญหาหนักของรัฐบาลไทย ถึงแม้ว่าสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) และหน่วยงานองค์การภาคเอกชน (NGO) จากหลายประเทศในยุโรป จะเข้ามาสนับสนุนในเรื่องเครือข่ายบุคคล บริโภค แต่ก็ยังได้รับความไม่พอใจและเป็นที่ยกย่องของชาวไทยที่อยู่อาศัยในละแวกที่มีการจัดตั้งศูนย์พักพิงดังกล่าว

ปัญหาปัจจุบันที่นับว่าสร้างความหตุหวิดและโกรธเคืองให้กับประเทศไทยอย่างชัดเจนมากที่สุดก็เห็นจะเป็นเรื่องของยาเสพติด เรื่องยาเสพติดได้สร้างปัญหาให้กับประเทศไทยติดต่อกันมายาวนานนับแต่เรื่องของพืชเสพติดคือ มิ่น ซึ่งปลูกกันมากในบริเวณพื้นที่สูงทั้งในประเทศไทยและพม่าโดยชาวเขาเผ่าต่างๆ และจีนฮ่อ เมื่อมีการปราบปรามอย่างจริงจังในสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และมีโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ส่งเสริมให้ชาวเขาเพาะปลูกพืชอุตสาหกรรม ทั้งไม้ผล ไม้ประดับ พืชผัก และส่งเสริมอาชีพอื่นๆ รวมทั้งให้การศึกษาและดูแลในเรื่องสุขภาพอนามัยให้แก่ชาวเขาในพื้นที่สูงอย่างกว้างขวาง ทำให้พื้นที่การปลูกฝิ่นในประเทศไทยลดน้อยลงตามลำดับจนเกือบจะไม่มีปัญหาสำคัญอีกต่อไป แต่ก็เกิดปัญหายาเสพติดชนิดใหม่ได้แก่ เฮโรอีน ซึ่งสังเคราะห์มาจากฝิ่น และปรากฏหลักฐานจากฝ่ายต่างๆ ตรงกันว่าแหล่งผลิตใหญ่อยู่บริเวณชายแดนไทยทางด้านพม่า และมีการเรียกจุดสำคัญสำคัญของยาเสพติดบริเวณชายแดนไทย พม่า ลาว ว่า "สามเหลี่ยมทองคำ" หน่วยงานด้านการต่อต้านปราบปรามยาเสพติดนานาชาติ

ต่างก็ให้ความสำคัญในการปราบปรามแหล่งผลิตเฮโรอีน และตัดเส้นทางลำเลียงที่สำคัญ เพราะผู้เสพยาใหญ่ไม่ใช่ประชากรของไทย แต่เป็นประเทศกลุ่มตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และออสเตรเลีย เป็นต้น

ยาเสพติดที่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยก็คือ "ยาบ้า" (เมทแอมเฟตามีน) ซึ่งมีแหล่งผลิตแน่นอนชัดเจนที่สุดในพื้นที่ชายแดนพม่าด้านที่ติดกับจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ของประเทศไทย มีหลักฐานว่าจำนวนโรงงานผลิตยาเสพติดมากกว่า 56 โรง ตั้งอยู่ในบริเวณชายแดนพม่าติดประเทศไทย และผลิตยาบ้าส่งเข้าไทยมากกว่าปีละ 500 ล้านเม็ด ซึ่งเจ้าหน้าที่ไทยหน่วยงานต่างๆ สามารถทำการจับกุมปราบปรามและยึดยาบ้าได้มากกว่าปีละ 100 ล้านเม็ด ทำให้ผู้เสพยาเสพติดชนิดนี้มีทั้งผู้ใช้แรงงาน นักเรียน นักศึกษา และแพร่กระจายไปทุกวงการ แม้กระทั่งพระภิกษุสงฆ์ รัฐบาลไทยทุกรัฐบาลได้ใช้มาตรการต่างๆ ในการรณรงค์และปราบปรามแต่ก็จนประสบความสำเร็จไม่มากนัก รัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้ประกาศสงครามกับยาเสพติดตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน 2546 ได้ใช้การปราบปรามอย่างรุนแรงและเฉียบขาด ทำให้ชบวนการค้ายาเสพติดหยุดชะงักเกือบจะโดยสิ้นเชิง ซึ่งรัฐบาลไทยประกาศเป็นนโยบายแน่นอนชัดเจนว่า การทำสงครามกับยาเสพติดจะไม่หยุดเพียงแค่นี้ แต่จะดำเนินการต่อไปเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและเอาชนะยาเสพติดให้ได้ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศ

ประเทศไทยกลายเป็นลูกค้าสำคัญของโรงงานยาบ้า และเป็นแหล่งเงินทุนสำคัญของ

กลุ่มว่าแดง ที่มีการอพยพประชากรบางส่วน จากรัฐคะฉิ่น และรัฐฉาน ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของพม่าใน ส่วนที่ติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อยชาวมายออยู่บริเวณชายแดนด้านที่ติดกับประเทศไทย (ด้านอำเภอแม่ฮาด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอป่า อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน และด้านอำเภอแม่สาย แม่ฟ้าหลวง แม่จัน จังหวัดเชียงราย) อาจจะเป็นด้วยเหตุผลทางด้านความมั่นคงของพม่าเอง ที่ต้องการให้กองกำลังของไทยใหญ่ต้องสู้รบกับกองกำลังของชนเผ่าว่า ในลักษณะของสงครามตัวแทน (Proxy War) โดยรัฐบาลทหารพม่าไม่ได้ให้ความสำคัญในการปราบปรามยาเสพติดแต่อย่างใด โดยอ้างเหตุผลความยากลำบากในการคมนาคมเพื่อการปราบปราม และได้ให้สัตยาบันต่อประชาคมโลกในการประชุมระหว่างประเทศเมื่อเดือนตุลาคม 2543 ที่กรุงเทพฯ โดย พลจัตวา ตู เมียน หม่อง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยพม่ากล่าวว่า ในระยะ 6 ปีข้างหน้า จะทำให้ยาเสพติดในพื้นที่ของประเทศพม่าหมดไป หลายฝ่ายตั้งคำถามว่าทำไมต้องรออีกถึง 6 ปี ในขณะที่เดียวกันก็เป็นที่ทราบกันอย่างกว้างขวางว่า นักค้ายาเสพติดรายสำคัญๆ หลายคน ที่หลายประเทศต้องการตัวอย่างยิ่ง เช่น ซุนซ่า ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นำคนสำคัญๆ ในรัฐบาลทหารพม่า และได้พักอาศัยอยู่ในนครย่างกุ้ง โดยนำเงินรายได้จำนวนมหาศาลที่ได้จากการค้ายาเสพติดไปลงทุนทำธุรกิจธนาคารเมย์ ฟลาวเวอร์ ธุรกิจสายการบินพาณิชย์ ที่ดิน กิจการขนส่ง และสถาบันเท็งโงในย่างกุ้ง และได้รับการดูแลเป็นอย่างดีจากทางการพม่า จึงเป็นที่เคลือบแคลงว่าพม่า

มีนโยบายในการปราบปรามยาเสพติดหนักแน่นแค่ไหน

รายได้จำนวนมากมหาศาลจากยาเสพติดนานาชาติ โดยเฉพาะยาบ้าที่ได้จากประเทศไทยเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญในการขยายอิทธิพลของกองกำลังว่า และอาจจะเป็นยุทธศาสตร์สร้างความอ่อนแอให้แก่ประเทศไทยทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้วยก็ได้ และนี่ก็อาจจะเป็นเรื่องภายในของพม่าที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยโดยตรง

กลับมาพิจารณาเรื่องผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายชาวพม่าอีกครั้ง จะมีหน่วยงานใดที่สามารถให้คำตอบได้ว่า มีชาวพม่าผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอยู่อาศัยในประเทศไทยจำนวนเท่าใด มีหลายฝ่ายประมาณการคร่าวๆ ว่า น่าจะมีจำนวนมากกว่า 1 ล้านคน และแน่นอนที่สุดผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจำนวนมากที่สุดก็คือ ชาวพม่า ชาวดังชาติเหล่านี้กระจายตัวไปทั่วประเทศตั้งแต่เหนือจดใต้ ซึ่งในระยะแรกๆ ของปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายชาวพม่าจะมีการกระจุกตัวเฉพาะบริเวณจังหวัดชายแดนเท่านั้น เช่น อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อำเภอสังขละ จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง รวมทั้งอำเภอชายแดนด้านจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น แต่เพราะความไม่เอาใจใส่อย่างจริงจังของเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง และไม่มึนนโยบายที่ชัดเจนจากฝ่ายการเมืองผู้กำหนดนโยบาย ทำให้ปัญหานี้ขยายตัวกว้างขวางแผ่ขยายไปทุกจังหวัดทั่วประเทศ จนเกือบจะกล่าวได้ว่าไม่มีจังหวัดใดที่ปลอดจากผู้หลบหนีเข้าเมือง

ชาวพม่า อาจจะเป็นเพราะงานที่ต้องใช้แรงงานอย่างหนัก หรืองานเสี่ยงอันตรายบางลักษณะ ที่คนงานไทยไม่ทำ เช่น คนงานเรือประมง คนกรีดยางพารา งานกสิโรงสีข้าว คนงานไร้ฝีมือตามโครงการก่อสร้างต่างๆ เป็นต้น แต่ปัจจุบันชาวพม่าผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายได้กระจายตัวเข้าทำงานในทุกอาชีพงานแล้ว แม้ในเมืองท่องเที่ยวสำคัญ เช่น กูเก็ต พัทยา เชียงใหม่ ก็จะมีชาวพม่าทำงาน โดยผิดกฎหมายปรากฏตัวให้เห็นอย่างดาษดื่น และมักไม่ได้รับความสนใจหรือเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

รัฐบาลไทยได้ออกประกาศให้บุคคลจาก 3 ประเทศ คือ พม่า กัมพูชา และลาว ขึ้นทะเบียนขออนุญาตทำงานเป็นการชั่วคราว ในอาชีพต่างๆ และในเขตพื้นที่จังหวัด ที่รัฐบาลกำหนด ด้วยเหตุผลเพื่อที่จะจำกัดพื้นที่และประเภทของงานที่จะอนุญาตให้ผู้ใช้แรงงานต่างชาติดำ และกดดันให้ผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจาก 3 ประเทศดังกล่าว แสดงตัวเพื่อจะได้ทราบจำนวนและสถานที่อยู่ที่แท้จริง แต่ก็ไม่ได้ได้รับความร่วมมือทั้งจากผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและนายจ้างชาวไทยบางส่วน ทำให้ไม่สามารถทราบจำนวนและที่พักอาศัยที่แน่นอนของผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยครบถ้วน ข้าราชการนายจ้างจำนวนมากในหลายกิจกรรม หลายจังหวัดที่ไม่ได้รับอนุญาตให้รับคนงานต่างชาติ ได้พยายามเรียกร้องให้รัฐบาลผ่อนผันให้กิจการของคนในจังหวัดที่ตนดำเนินธุรกิจอยู่ ได้รับอนุญาตให้รับแรงงานต่างชาติเข้าทำงานด้วย มีการเลื่อนระยะเวลาขอยกกิจการ และพื้นที่ จำนวนแรงงานต่างชาติเพิ่มเติม แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จในการที่จะทราบจำนวนและสถานที่พักอาศัยของ

คนงานต่างชาติผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอย่างชัดเจน และเกิดอาชีพใหม่คือ ลักลอบขนคนงานต่างชาติเข้าประเทศ โดยเฉพาะแรงงานจากประเทศพม่า โดยมีเส้นทางลำเลียงที่นิยมมากที่สุดคือ จังหวัดกาญจนบุรี เชียงราย ตาก และที่นำเสียใจอย่างยิ่งก็คือ มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเป็นตัวการในเรื่องนี้เสียเอง ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่จะตรวจจับได้และมีการผลักดันให้ออกจากประเทศไทยจำนวนมาก ก็มักจะปรากฏข่าวอยู่เนืองๆ ว่า บุคคลเหล่านั้นก็กลับเข้ามาในประเทศไทยอีก และอาจจะถึงจุดหมายปลายทางก่อนเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ผลักดันจะเดินทางกลับด้วยซ้ำไป ซึ่งการผลักดันผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายชาวพม่าถ้าจะทำอย่างเป็นทางการตามช่องทางเข้า/ออกประเทศโดยถูกกฎหมายแล้วมักจะไม่ได้รับความสะดวกจากทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายพม่า เพราะจะถูกปฏิเสธว่าบุคคลเหล่านั้นไม่ใช่ชาวพม่า เพราะไม่มีหลักฐานการเป็นพลเมืองของพม่าไปแสดง ซึ่งแน่นอนที่สุด ชนกลุ่มน้อยในพม่าจำนวนมากไม่มีเอกสารแสดงตนอย่างเป็นทางการ จึงเป็นปัญหาสำคัญในเรื่องการส่งกลับผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายชาวพม่ากลับคืนประเทศ จึงจำเป็นต้องใช้ช่องทางอื่นในการผลักดันออกนอกประเทศ และมักจะได้รับค่าจ้างเป็นประจำจากหน่วยงาน NGO ต่างประเทศ รวมทั้งคนไทยที่ทำงานให้องค์กรเอกชนจากต่างประเทศ

นอกเหนือจากปัญหาชาวพม่าหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายแล้ว ชาวเขาเผ่าต่างๆ ในประเทศไทย ทั้งที่ได้รับสัญชาติไทยแล้ว และที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย (บุคคลพื้นที่สูง) ในพื้นที่ป่าเขาของจังหวัดต่างๆ เช่น เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เป็นต้น

ได้เคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เพราะเส้นเขตแดนที่ยังไม่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลของทั้ง 2 ประเทศปัจจุบันยังคงใช้แนวเส้นเขาเป็นเส้นเขตแดนซึ่งยึดถือปฏิบัติมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยที่ขณะนี้ยังไม่สามารถปักปันเขตแดนอย่างเป็นทางการได้โดยครบถ้วน บางพื้นที่จึงมีการทับซ้อนเขตแดนอย่างชัดเจน หน่วยทหารของทั้งสองฝ่ายในพื้นที่ (ไทย/พม่า) ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ถึงแม้จะมีการตั้งกองกำลังเผชิญหน้ากัน ทั้งด้านหน้าและด้านหลังของที่ตั้งทางทหารระหว่างกัน ก็สามารถทำความเข้าใจและหลีกเลี่ยงการปะทะกันได้อย่างน่าชมเชย ชาวเขาเผ่าต่างๆ ทั้งในประเทศไทยและที่อยู่พม่า ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางสายเลือด และเผ่าพันธุ์ มักจะเดินทางไปมาหาสู่กัน แน่นอานว่าหมู่บ้านชาวเขาในประเทศไทยได้รับการพัฒนาค่อนข้างสูง ทั้งเรื่องการทำมาหากิน พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ มีถนนเชื่อมต่อกัน มีไฟฟ้า มีน้ำอุปโภคบริโภคบริบูรณ์ บางหมู่บ้านมีโทรศัพท์ดาวเทียม มีระบบสาธารณสุขที่ดี มีโรงเรียนสำหรับบุตรหลานชาวเขา และมีอาชีพเสริมต่างๆ ทำให้ชาวเขาในประเทศไทยมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าอย่างเห็นได้ชัด ทำให้ชาวเขาเผ่าพันธุ์เดียวกันจากพม่าเคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในเขตแดนประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นปัญหาในเรื่องของการเรียกร้องสิทธิที่ตนเองไม่มี และ

ได้รับการสนับสนุนจาก NGO กลุ่มต่างๆ โดยอ้างในเรื่องสิทธิมนุษยชน และเรื่องสิทธิพลเมือง ซึ่งชาวเขาบางเผ่าบางพื้นที่ก็มีปัญหาหรือขัดแย้งกับคนพื้นราบโดยธรรมชาติอยู่แล้ว เช่น การแย่งที่ดินทำกิน การตัดไม้ทำลายป่าทำให้แหล่งน้ำเหือดไป หรือการใช้ปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืชบนพื้นที่สูงโดยไม่จำกัดปริมาณ ก่อให้เกิดมลพิษต่อผู้ใช้น้ำในพื้นราบ เป็นต้น

ปัญหาชายแดนไทยทางด้านพม่า เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ไม่สามารถลงลึกในรายละเอียดได้ บางปัญหาเกิดขึ้นเป็นฤดูกาล บางปัญหาเป็นเรื่องเรื้อรังที่เกิดขึ้นมานานจนผู้คนทั่วไปเห็นเป็นเรื่องปกติ บางเรื่องก็กำลังจะกลายเป็นปัญหา และบางปัญหาก็กำลังขยายตัวใหญ่ขึ้นถ้าไม่เร่งรีบแก้ไขโดยเร่งด่วน และทุกปัญหาที่เสนอไว้ในบทความนี้ ยังไม่มีข้อยุติที่ได้รับการแก้ไขโดยสิ้นเชิง และยังมีประเด็นปัญหาอีกจำนวนมากที่ไม่ได้หยิบยกขึ้นมาบอกเล่าให้ผู้อ่านได้ชวยกันพิจารณา เช่น ปัญหาบ่อนการพนันในเขตพม่าบริเวณชายแดนไทยด้านอำเภอเชียงแสน และอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งหนีไม่พ้นชาวไทยที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับฝ่ายการเมืองไทยและพม่าเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ เพื่อต้อนรับนักพนันมากกว่า 95 เปอร์เซ็นต์ ที่ไปจากประเทศไทย เช่นเดียวกับบ่อนการพนันใหญ่บนเกาะสอง ของพม่า และบ่อนการพนันรอบๆ ชายแดนไทยทางด่านเขมร เป็นต้น